

**Masulo i d̄erewel i Pol nakə a
watsatay naha a
Koriŋte hay
aye
Məfələkwe**

A gəsaw abəra ka makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriŋte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriŋte ada ta watsayaw d̄erewel hay a Pol ada Pol d̄ərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriŋte hay ŋgwalak eye sa bay. Ma ta diye a d̄əma na, a watsatay naha h̄ərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ŋgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu h̄ərwi ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər neheye m̄ətawak eye hay ma Zerozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta d̄iye ha labara mekelen̄ eye wal abəra ka b̄əmalə i Pol (11.3-4).

Pol a h̄əna ha ḡər tsekwen̄ h̄ərwi faya ma h̄əbiye, ma hutiye ḡədan̄ ŋgay na, mə h̄əlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄ā d̄əslay ḡər bay, t̄ā v̄əlay wu na, ka tsətsah bay. A d̄a ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu na, k̄əriye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu K̄ariste h̄arwi a say a Mb̄alom. Neŋ ta Timote malam̄ar kway n̄amaa tsikakum naha me a m̄ohay ḡar i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu neheye ma ḡama i Korinje aye ada a siye i ndo m̄ape m̄adzal ḡar hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ² Mb̄alom B̄aba kway ta B̄ay Maduweŋ kway Yesu K̄ariste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a v̄olakum zay.

Mb̄alom ma matay naha d̄arev a ndo neheye faya ta siye d̄arets̄atseh aye

³ Zambad̄akway a Mb̄alom B̄aba i B̄ay Maduweŋ kway Yesu K̄ariste. Neŋgeye faya ma gateye ŋgwalak a ndo hay huya, ma matay naha d̄arev pat pat aye. ⁴ Kwa k̄ad̄ay ah̄el nak̄a n̄amay m̄a d̄arets̄atseh aye na, a v̄alawamay ḡadaŋ h̄arwi ada n̄amay n̄amaa sliye faya m̄amatay naha d̄arev a siye i ndo neheye faya ta siye d̄arets̄atseh aye andza nak̄a Mb̄alom a dz̄ana may aye d̄armak. ⁵ Andza niye, Yesu K̄ariste k̄a sa d̄arets̄atseh haladzay ada n̄amay d̄armak n̄amaa siye d̄arets̄atseh haladzay. Mb̄alom b̄abay ma v̄alameye ḡadaŋ haladzay d̄armak h̄arwi n̄amay madzapa eye t̄a Yesu K̄ariste. ⁶ Tad̄a n̄amay faya n̄amaa siye d̄arets̄atseh k̄aḡabay tad̄a Mb̄alom faya ma v̄alameye ḡadaŋ na, h̄arwi ada k̄a t̄arum ḡadaŋ eye hay ada Mb̄alom m̄a t̄ama kurom ha. Andza niye ka slumeye faya m̄as̄amay naha a d̄arets̄atseh nak̄a n̄amay faya n̄amaa s̄amay naha aye d̄armak. ⁷ N̄amaa s̄ar ha ta ded̄ek ka ndzumeye b̄aŋb̄aŋ ka ts̄aved̄ i

* **1:1** Akay na, m̄azele guram eye i diye i Salawa i Ḡeres.

Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makumeye naha dərev andza nakə neŋgeye faya ma mameye naha dərev aye, hərwi faya ka sumeye dəretsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye dəretsətseh aye dərma.

⁸ Ayaw, malamar may hay, a samay na, sər um ha dəretsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa dəretsətseh haladzay, a ze may gədaŋ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹ Ayaw, ta dedek nəmaa dzala mə dərev may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaâ pa mədzal gər may ka gədaŋ may bay, duh nəmaâ pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ŋgweŋ. Neŋgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahan. ¹⁰ Ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahan nakə haladzay nəmaa mətiye ha haɓe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh siye hay dərma. Nəmaa piye mədzal gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dəretsətseh siye hay sa. ¹¹ Nəkurom dərma duwulumay me a Mbəlom. Andza niye, taɗə ndo hay haladzay faya ta duwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisəe dərma hərwi ŋgwalak ŋgay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə haɓe a say məge aye

¹² Wu nakə nəmaa ŋgalakiye ha aye na, anaŋ; Nəmaa sər ha mə dərev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nəmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədaŋ may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra

mə metsehe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ŋgwalak ŋgay. ¹³ Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətsəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ŋgal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anaŋ: Ka ta ŋgalakumeye may ha andza nəmay dərmak nəmaa ta ŋgalakiye kurom ha pat i Bəy Maduweŋ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedək, hərwi niye na gwad haβe a seŋ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərmak hərwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza məgwedə, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, haβe ka dzənumeye ga. ¹⁷ Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo məge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbəlom, neŋgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hərwi neŋ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaŋ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neŋgeye bay. Mə neŋgeye na, ayaw dəkdək huya. ²⁰ Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedək na, neŋgeye. Hərwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta neŋgeye hərwi ada ndo hay t̄a dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹ Sa na, maa

vəlamay gədan na, Mbəlom eye tə gər ηgay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədan dərmak. Maa pala kway na, neŋgeye. ²² Kə pakway Məsəfəre ηgay a dərev kway hərwi məde ha na, nəkway ndo ηgay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³ Kə ge na raw me na, Mbəlom mâ kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Korinthe sa bay na, hərwi a seŋ dərev mâ wur fakuma bay. ²⁴ Nəmay na, nəmaa gakumeye kutoŋ ka məpe mədzal gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mədzal gər bəŋbəŋ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hərwi ada dərev kurom mâ ηgwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hərwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dərev sa tsa. ² Tadə na wurakum ha dərev na, neŋ dərmak dərev ma wuriye fagaya. Ndəray andaya ma ηgweseŋeye ha dərev bay, hərwi nəkurom tebiye dərev ma wuriye fakuma. ³ Hərwi niye nakə na watsakum naha dərewel neŋged niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hərwi ada nâ ndisl naha na, ka wurumeŋeye ha dərev bay. Hərwi mata ηgweseŋ ha dərev na, nəkurom. Azlakwa duh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dərev ga maŋgwasa eye na, nəkurom dərmak dərev kurom maŋgwasa eye. ⁴ Ahəl nakə neŋ na watsakum naha dərewel niye na, ta mətuwe eye haladzay. Na watsa ta mədzal gər eye hərwi dərev a wur fagaya dəkək haladzay. Na watsakum naha na, hərwi məwurakum ha

dārev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hārwi ada kâ sərum ha, na wuḍa kurom haladzay.

Pol a pəsay mənese a ndo nakə a nasay aye

⁵ Ndoweye kə wurakum ha dārev na, a wurenj ha dārev a neŋ bay, a nəkurom tebiye, siye hay kə ndalatay haladzay, siye hay tsekweŋ. Ane tuk na, a seŋ mətsike faya ka zal bay. ⁶ Matsəla ndo hay haladzay ta kəta na ndo niye, kə sla ḍa andza niye. ⁷ Anəke ḍuh na, pəsumay ha mənese ŋgay ada vəlumay gədaŋ ta məmay naha dārev, bəna ma ta mətiye ta mevel. ⁸ Hārwi niye neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh, pəsumay ha mənese ŋgay hārwi ada m̄a sər na, ka wuḍum na. ⁹ Derewel niye na watsakum naha aye na, hārwi a seŋ məsəre ha faya ka rəhumay ha gər a bazlam ga ŋgway ḍaw? ¹⁰ Ka pəsumay ha mənese a ndo niye na, neŋ dərmaḱ na pəsay ha. Neŋ na, kə ge wu andaya məpəsay ha na, na pəsay ha. Na pəsay ha na, hārwi kurom, kame i Kəriste. ¹¹ Na ge andza niye na, hārwi ada Fakalaw m̄a ŋgwasa fakwaya bay. Hārwi wu nakə a say məge aye na, ka sərakwa ha lele.

Pol ma gəma i Tərowas

¹² Na həl bo, na ye a gəma i Tərowas mata ḍa ha Labara Ŋgwalak eye nakə a tsik ka Kəriste aye mə ḍəma. Na ndisl naha a ḍəma, na zəba faya na, Bəy Maduweŋ Yesu kə hāndekeŋ na tsəved vototo lele. ¹³ Ane tuk na, məḍzal gər ga mandza eye wadəŋ wadəŋ hārwi na huta na malamār kway Titus mə ḍəma bay. Hārwi niye, na gər tay ha ndo məpe məḍzal gər neheye ma gəma i Tərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

Yesu a vɛlakway gɛdanɔ ada kâ mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambadɛkway a Mbɛlom! Maa ye may ha kame kame mɛsle ka wu hay huya na, nɛnɛgeye, hɛrwi nɛmay madzapa eye tɛ Kɛriste. Andza niye faya ma dɛye ha Kɛriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tɛ nɛmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakɛ a ze hunɔa aye. ¹⁵ Nɛmay na, andza mal nakɛ a ze hunɔa lele Kɛriste ma vɛlay naha a Mbɛlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mbɛlom ma tɛmiye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶ Hɛrwi ndo neheye faya Mbɛlom ma tɛmiye tay ha na, a zatay lele ada Mbɛlom ma vɛlateye sifa. Hɛrwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, mɛmɛte ada faya ta mɛtiye hɛrwiye kame i Mbɛlom. Mata sle faya mɛge mɛsler nakay na, way? ¹⁷ Nɛmay na, ndo neheye Mbɛlom a slɛr may ha mata ge mɛsler aye. Nɛmay na, andza ndo neheye ta tɛra ha bazlam i Mbɛlom andza wu i tsakala aye bay. Maa slɛr may ha na, Mbɛlom. Nɛmaa dɛ ha bazlam ɔgay ta dedɛk kame ɔgay hɛrwi nɛmay madzapa eye tɛ Yesu Kɛriste.

3

Mɛsler i ndo i Dzam Wedɛye hay

¹ Nɛmay faya nɛmaa dazleye a mɛdɛslay ha gɛr a bo may dɛw? Kɛgɛbay tɛ watsamay dɛrewel a hɛlay hɛrwi mabɛzakum ha na, nɛmay ndo i maslanɔ i Yesu Kɛriste hay dɛw? Kɛgɛbay nɛmaa tsɛtsah fakuma dɛrewel hɛrwi mabɛzatay ha a ndo mekelɛnɛ eye hay dɛw? Ndo siye hay na, tɛ gawa andza niye. Ane tuk na, nɛmay andza nɛteye

təbey. ² Derewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərev kurom aye. Kwa way ma sliye məsəre ada mədzenge. ³ Ta dedək nəkurom na, dərewel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neŋgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərev i ndo zezeŋ.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom dərewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə da may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neŋgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məsler ta gədaŋ may bay. Maa vəlamay gədaŋ ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədaŋ matəre ndo mäge məsler, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neŋgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahaŋ. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ŋgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ŋgatay a məzlaḅ ŋgay.† Da'ar i Musa ka wuzl dəre hərwi məzlaḅ ŋgay. Israyel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ŋgay bay, a dāv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye

* **3:3** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyl 11.19; 36.26-27. † **3:7** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahaŋ ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye dūh tuk na, ⁸ ada məsler i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye dūh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedek kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaḅ, ma ziye ha dūh. ¹⁰ Ka slakw-eye faya məgwede na, wu nakə a bəzawa ha məzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta məzlaḅ. ¹¹ Ta dedek Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi məndze tsekweŋ, ka bəzakway ha məzlaḅ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na dūh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzał gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na dərə ŋgay tə peteked hərwi məzlaḅ i Mbəlom nakə ka da'ar ŋgay aye ada a say na, Israyel hay tâ ŋgatay a məzlaḅ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neŋgeye təbey. ¹⁴ I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say məgwede mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərmał. Faya ta dzaŋgiye dərewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha dərə ŋgay aye. Peteked niye andaya ka dərə huya. Say ndo nakə neŋgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta

dzaŋgiye d̄erewel i Musa na, ta ts̄aniye bay, andza peteked̄ k̄a mbuzatay na m̄adzal ḡar. ¹⁶ Ane tuk na, k̄wa k̄ad̄ay tad̄a ndoweye ka mb̄ada bo ka t̄av i B̄ay Maduweŋ na, peteked̄ niye ma dziye.† ¹⁷ Andza niye h̄arwi B̄ay Maduweŋ ta M̄as̄af̄are Ts̄ad̄aŋŋa eye n̄ateye madzapa eye. T̄av nak̄a M̄as̄af̄are i B̄ay Maduweŋ m̄a d̄ama aye na, ndo hay ta t̄amaw ab̄ara ma beke. N̄ateye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye n̄ak̄way neheye ka dzalakwa ka neŋgeye na, peteked̄ ka mbuzakway na d̄are sa bay, faya ka ŋgatakweye a m̄azlaḅ i B̄ay Maduweŋ Yesu ada faya ka t̄arakweye andza neŋgeye kame kame. Andza niye m̄azlaḅ ŋgay faya ma s̄akahiye m̄a n̄ak̄way kame kame. Anaŋ m̄as̄ler nak̄a M̄as̄af̄are i B̄ay Maduweŋ faya ma giye aye.

4

N̄ak̄way b̄ale eye hay, Mb̄alom neŋgeye ḡadaŋ eye

¹ Mb̄alom k̄a gamay ŋgwalak haladzay. A v̄alamay m̄as̄ler nakay a h̄alay. H̄arwi niye n̄amaa zliye faya ab̄ara m̄adzal ḡar may bay tebiye. ² N̄amaa k̄arah m̄as̄ler neheye ndo hay t̄a ŋgahawa faya bo, a ge horoy aye. N̄amaa s̄apatiye ndo hay bay, n̄amaa dzapiye ha bazlam i Mb̄alom t̄a maraw me bay. Duh n̄amay faya n̄amaa d̄iye ha dedek parakka kame i Mb̄alom. A samay na, ndo hay tebiye t̄a s̄ar ha, bazlam nak̄a faya n̄amaa tsikiye na, dedek. ³ Siye hay na, t̄a ts̄ane Labara Ŋgwalak eye nak̄a faya n̄amaa tsikateye a ndo hay aye bay. A t̄ara fataya na, andza d̄are tay mambuza eye t̄a peteked̄. Kwa andza niye b̄abay, s̄arum na,

† **3:16** Z̄aba m̄a Madayaw ab̄ara ma Ezipt 34.34.

hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dəkdək tsa. ⁴Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzal gər hərwi ada tã dzala ha ka Labara Nğwalak eye bay. Hərwi a say tã nğatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Nğwalak eye ada Labara Nğwalak eye faya ma dəkweye ha məzlaḅ i Kəriste. Neŋgeye, ka nğatay na, ka nğatay a Mbəlom.

⁵Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Nğwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa ḁa ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduweŋ. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hərwi Yesu. ⁶Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwaḁ: «Dzaydzay m̃a dəv ma ləvoŋ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə ḁərev may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaa nğatay a məzlaḅ nğay nakə a dəv dzaydzay ka ḁəre Yesu Kəriste aye.

⁷Nəmay bəle eye hay andza gah i doḁo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay nğwalak eye na, a ḁərev may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã nğatay a gədaŋ bagwar eye i Labara Nğwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸Nəmaa sa ḁəretsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədamay bay. ⁹Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰Ta pəla tsəved məkəḁe may mədahaŋ eye andza Yesu nakə tə kəḁ na aye. Ane

* **4:6** Madazlay i wu hay 1.3.

tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a da ha na, Yesu nengeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka mändzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkəde kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya mənġatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə dəretsətseh i mədahaŋ huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmak nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmak nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmak hərwi mata ndze tə nengeye. ¹⁵ Mbəlom a vələmay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ndo hay haladzay ta ŋwalak ŋgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiye haladzay hərwi məgay naha sisə a Mbəlom ada mazambaday.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nətə kə ŋgatay da da bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədaŋ andaya mə dərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vələkweye gədaŋ wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved ŋgay. ¹⁷ A seŋ məgwede dəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi dəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaḡ bagwar eye. Məzlaḡ niye na,

† 4:13 Dəmes hay 116.10.

a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sarakwa ha dāretsətseh neheye na, tsekwen tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mǎdzal gər kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i mǎndzibəra bay, hərwi wu i mǎndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mǎ mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sarakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kanaŋ aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vəlakweye a dāma mekeleŋ eye mǎ mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vəlakweye bo mekeleŋ eye mǎ mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mǎ mbəlom aye a yakway a gər haladzay, dārev a ndalakway dōkdōk, a sakway Mbəlom mǎ pakway ka bo nengeye niye wedeye. ³ Tadə ka fələkwakwa a dāma na, ka ndzakweye mǎ bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mǎ madzawadzawa na, faya ka sakweye dāretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom mǎ zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway mǎ kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədīye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mǎ nəkway hərwi ada kǎ hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sarakwa ha ma giye wu mekeleŋ eye hərwi kway dərma.

⁶ Hərwi niye kwa kəfay ka gəsakweye dərev bənbəŋ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dərəŋ tə Yesu Bəy Maduweŋ. ⁷ Andza məgwede ka ŋgatakway tə dərə kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka nəngeye. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye dərev bənbəŋ lele. A sakway na, kâ gərakway ha bo nakay ada kâ deyekweye ka təv i Bəy Maduweŋ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, mäge wu nakə a yay a gər aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada mâ ŋgənakway ha sariya. Ma vələkweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiyə ka məsler ŋgay nakə a ge ka məndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu ŋgwalak eye na, ma vələkweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vələkweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə nəngeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweŋ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tâ təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərüm ga ha mə dərev kurom. ¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa dəkumeye ha tsəved nakə ka ŋgalakumeye may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha maŋgok na, ka sərümeye mambədatay faya. Nətəye ta ŋgalakiye na, tə wu neheye dərə a ŋgatay

aye. Ta zəba dāre a dārev tay bay. ¹³ Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay daw? Kə ge ka dāre kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərūm ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nəmaa ge aye na, hərwi nəmaa sər ha Kəriste a wudā may. Mawudē bo ŋgay nakə a wudā may aye na, a gamay kutoŋ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeye kə mət hərwi ndo gədəm. Ka dāre i Mbəlom na, ndo hay gədəm ta mət tə neŋgeye. ¹⁵ Kə mət hərwi ndo hay gədəm hərwi ada ndo neheye ta sifa aye t̄a ge wu nakə a satay a nəteye bay, ane tuk na, t̄a ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezəŋ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay.

¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedefeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedefeye. ¹⁸ Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A sləraw Yesu Kəriste na, hərwi ada mā makway ha ka bo tə neŋgeye. Mbəlom a vəlamay məsler mede məhəlatay ahaya ndo hay ada t̄a ma ka bo tage neŋgeye. ¹⁹ Andza məgwedē Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədəm t̄a ma ka bo tə neŋgeye. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada t̄a ma ka bo tə neŋgeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ŋgay. Maa zalakum tə bazlam may na,

Mbəlom eye tə gər ŋgay. Faya nəmaa gakumeye amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme dāda bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriye kway ha ndo ŋwalak eye ka dərə ŋgay.

6

Pol a dā ha nənḡeye ndo i maslanj i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa fakuma ŋgama haladzay, kâ nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ŋwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na,
na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ŋwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəḡədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tāt saday a məsler may bay. ⁴ Duh mə wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ŋḡədətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə ndabawa may, tə ḡəsawa may a danḡay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa məndzehəre

* **6:2** Ezay 49.8.

bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwa-pat ze wu mənday dərmaḱ. ⁶ Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədaŋŋa, nəmaa sər dedek, nəmaa zlaw a ŋgatay, dərev may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mə dərev may, nəmaa wuda tay ha ndo hay tə dərev may peteh. ⁷ Nəmaa dawatay ha a ndo hay na, bazlam dedek eye, Mbəlom a vəlamay gədaŋ. Andza niye nakə nəmaa da ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedek hay, ada niye andza wu həlay hərwi məge vəram ta ndo mənə dəre may ada hərwi məge ka bo abəra dərmaḱ. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekeleŋ eye faya ta zambadameye, siye faya ta tsadameye. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedek hay duh. ⁹ Ta zəba famaya andza ndaray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ŋgwasiye huya. Ka dəre i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweŋ təbey, duh ta dedek eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Korinjtē hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ŋgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wuda kurom lele. Maa wuda may bay na,

nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wuda kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mâ rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kâ dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədəŋŋa ta wu nakə tsədəŋŋa bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dza-ydzay ta ləvonŋ ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaŋ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walaŋ tay,
ta dəsleŋeye ha gər a neŋ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweŋ a gwadətay a ndo ŋgay hay:

«Dumara abəra mə walaŋ tay,
kâ ndzum ka təv manəte eye bay.
Wu nakə tsədəŋŋa bay aye na,
kâ tətalum faya bay.
Ka gum andza niye na,
neŋ na təmiye kurom.‡»

† **6:16** Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27. ‡ **6:17** Ezay 52.11.

18 «Na t̄ariye b̄aba kurom
ada n̄akurom ka t̄arumeye wawa ga hasl̄aka
eye hay ada wawa ga dem eye hay.
Maa tsik na, B̄ay Maduweṅ Mb̄alom bagwar eye.Š»

7

¹ Dzam ga neheye na wud̄a kurom haladzay aye, wu neheye Mb̄alom a tsik ah̄el niye a gwad̄ ma giye na, i kway. K̄e ge andza niye na, bo kway m̄a ndza ts̄ad̄aṅṅa ka d̄are i Mb̄alom. Ḡarakwa ha wu neheye m̄e d̄arev kway lele bay aye. Mede kway m̄a ge lele, r̄ahakway ha ḡer a Mb̄alom lele.

M̄aṅgwese i Pol

² K̄a k̄arahum mawud̄e may sa bay. N̄emaa gay m̄anese a nd̄aray bay, nd̄aray k̄e dze ab̄era ka ts̄aved̄ i Mb̄alom h̄arwi may bay, n̄emaa zla wu i nd̄aray t̄e m̄evay ḡer bay. ³ K̄a dzalum m̄e ḡer kurom na tsik niye na, h̄arwi m̄epakum horoy a d̄are bay. Niye na, andza nak̄e na lah m̄atsike aye, n̄emaa wud̄a kurom haladzay. Wuray andaya nak̄e ma sliye maṅḡone may ha ab̄era ta n̄akurom aye bay. Kwa tad̄e m̄adahaṅ, n̄akway dziye, kwa tad̄e sifa, n̄akway dziye. ⁴ Na s̄er ha n̄akurom ndo i dedek hay, d̄arev ga maṅgwasa eye haladzay h̄arwi kurom. Na sa d̄arets̄etseh haladzay ane tuk na, d̄arev k̄e ye fagaya ab̄era bay. D̄arev ga a ṅgwasa d̄uh, d̄arev ga maraha eye ta maṅgwese.

⁵ Ayaw n̄emaa sa d̄arets̄etseh na, haladzay. Kwa ah̄el nak̄e n̄emaa ndislew kanaṅ a Masedowan aye na, n̄emaa huta ts̄aved̄ ka maz̄azukwe bo kwa

Š 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəveď wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə dərev may bəbay nəmay mandza eye tə mədzal gər eye, nəmaa dzədzar. ⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha dərev na, Mbəlom. A mamay naha dərev na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha dərev na, madayaw i Titus dəkdək tsa bay. A mamay ha dərev na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha dərev. A gwadamay sa na, a sakum məngeteŋ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeye ga haladzay ta məge fagaya abəra me ka təv i ndo mane dəre ga hay. Na tsəne andza niye na, dərev ga a səkah ta mənğwese.

⁸ Na sər ha dərewel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vəlakum mədzal gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndeleŋ bay. Dədək ŋgway, haβe na, ma ndeleŋeye hərwi na sər ha, na vəlakum məge mevel tsakway tə dərewel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke dūh na, dərev ga kə ŋgwasə hərwi dərewel nakay na watsakum naha aye. Dərev ga a ŋgwas na, hərwi nakə na vəlakum məge mevel aye bay. Dərev ga a ŋgwasə na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakə ka gərūm ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka dəre i Mbəlom na, lele hərwi ada kâ gərūm ha mezeleme kurom. Andza niye, tə dərewel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum

* **7:8** Zəba ma 2 Koriñte hay 2.3.

wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

¹⁰ Ndowneyē kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, mäge mevel ŋgay niye ma mbədiye ha mədzał gər ŋgay ka wu ŋgwalak eye ada andza niye Mbəlom ma təmiye ha abəra ma mənese. Slala i mäge mevel niye na, ma vəlakweye madzədzere bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i mändzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo.

¹¹ Dədək, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlum ha bo kurom ka mədzał ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dumeje ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə dərev kurom məngeteŋ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərewel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dəkdek tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kâ sərūm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərev kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərev kə mamay naha.

Dərev kə mamay naha dədək. Wu mekeleŋ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dərev may a ŋgwasa haladzay na, hərwi Titus nakə dərev ŋgay maŋgwasa eye hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərev aye. ¹⁴ Dərev ga a ŋgwasa

na, hærwi na ɲgalak kurom ha kame ɲgay. Na ɲgalak na, kærɲiye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedek huya. Andza niye maɲgeleke nakə nəmaa ɲgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedek. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkaɲiye ha mawuɖe kurom. ¹⁶ Dərev ga kə ɲgwasa haladzay hærwi na sər ha, nəkurom ndo i dedek hay.

8

Madzəne hærwi ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, sərɲum ha wu nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hærwi nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteye aye. ² Ta sa dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteye mə dərətsətseh ada kwa nəteye mətawak eye hay bəbay na, dərev tay maɲgwasa eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hærwi məsler i Mbəlom düh. ³ Neɲ faya na gwadəkumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə sla faya məvəle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədaɲ tay tebiye. Ndəray ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwadamay: «Vəlumamay tsəved hærwi ada nəmaā dzəna ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl

ha bo tay a Bəy Maduweŋ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwaday mâ mbəda naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i məvəle wu nakə a dazlay mə walaŋ kurom aye na, mâ ye naha mâ ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərüm dedek i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wuđum may haladzay, faya ka dümeye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mâ ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum ku-tonj ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadakum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a seŋ məsəre ha nəkurom tə gər kurom ka wuđum siye i ndo hay ta dedek ŋgway daw. ⁹ Nəkurom ka sərüm ha ŋgwalak i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neŋgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərüm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom.

¹¹ Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvumeye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha məge. Vəlüm andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹² Hərwi tadə ka vəlumeye wu a Mbəlom ta mənğwese andza nakə ka hutum aye

na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kā dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ṅgiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A seṅ na, ləvum hərđede. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeləṅ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərđede. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.

Ndo neheye tə həl tsekweṅ aye na, wuray a kətsay bay.*»

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Korinṡte

¹⁶ Titus na, kə vəl ha bo ṅgay hərwi madzəne kurom andza nəmay neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ṅgay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisəe haladzay a Mbəlom. ¹⁷ Titus ka təma matsətsehe may nakə nəmaa gwadəy m̄ mbəda naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwadəy m̄ ye naha aye dekdek tsa bay. Bo ṅgay eye tə gər ṅgay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzəne kurom haladzay.

¹⁸ Nəmaa sləriye tay naha nəteye sulo ta ndo neṅged. Ndoweye niye na, ndo məpe mədzal gər

* **8:15** Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

ka Yesu Kəriste ta zambadaway ha haladzay hərwi a dawə ha Labara Ngwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Nəmaa slər naha neŋgeye na, hərwi niye dekdek tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zla neŋgeye hərwi ada nəmaâ həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ngwalak i məsler nakay na, ma səkahiye mədəslay ha gər a Bəy Maduweŋ nakə ta dəslay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰ Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsehe a gər bəna agəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹ A samay məge wu nakə lele ka dəre i Bəy Maduweŋ dekdek tsa bay. Nəmaa giye lele ka dəre i ndo hay dərmak.

²² Nəmaa sləriye naha malamar mekeləŋ eye ta diye naha dziye sa. Neŋgeye na, nəmaa zəba ka məndze ŋgay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ŋgay peteh ka məsler i Mbəlom. Anəke na, kə vəl ha bo ŋgay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³ Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa məsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta dəslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴ Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye tə slər tay naha ta tsəniye. Ta tsəne andza niye na, ta səriye ha bazlam neheye ŋgwalak eye nəmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol tâ hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

¹ Hərwi madzəne nakə məsləratay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerrozelem aye na, ma giye ɲgama bay nakə na watsakumeye naha dərəwel aye. ² Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ɲgalak kurom ha ka təv i Masedowan hay, na gwadatay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, nəteye maləva bo eye ka məvəle zla dəz dzəy. A satay madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tə tsəne na, ndo siye hay haladzay mə walaɲ tay ta səkah ha tsuɔtsuɔ a dərəv tay madzəne tay ha dərma. ³ Na sləriye malamar neheye mahkar aye ka təv kurom hərwi ada kâ ləvum ha bo tə madzəne andza nakə na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha ka təv kurom aye na, wu nakə na ɲgalak kurom hay aye ma təriye dedek, nəmaa ndzay naha a gər nəkurom maləva bo eye məvəle. ⁴ Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye nəmaa ndzay a gər a madzəne niye ka ləvum ha bo bay na, horoy ma geɲeye kame tay haladzay. Hərwi na mbərəm maɲgeleke kurom ha, na gwadatay na, na sər ha ta dedek ta hayay gər a madzəne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵ Hərwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tə siye i malamar neheye

* **9:2** Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1 ada ka bazlam nakə tə watsa faya aye.

sulo aye tâ leheŋ kame mede naha ka tøv kurom. A seŋ na, tâ ye naha, tâ dzəna kurom ka mäge wu nakay ŋgwalak eye ka gwadum ka vəlumeye. Andza niye, ahəl nakə na ndisl naha aye na, 6a nəkum maləva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndəray kə gakum kutoŋ ka məvəle bay. Ka vəlum na, tə dərev kurom peteh. ⁶ Sərum ha na, tadə ndoweye kə gay däre a hulfe ŋgay, ka sləga tsekweŋ na, ma ta dziye tsekweŋ dərma. Tadə ndoweye ka sləga hulfe ŋgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dərma.

⁷ Kwa way mâ vəl andza nakə a dzala məvəle mə dərev ŋgay aye. Kâ vəlum tə mədzal gər sulo sulo eye bay ada ndəray mâ gakum faya kutoŋ ka məvəle bay. Ane tuk na, vəlum tə məŋgwese, hərwi Mbəlom a wuda na, ndo nakə ma vəliye ta məŋgwese aye. ⁸ Hərwi Mbəlom neŋgeye na, ma sliye faya məpe fakuma ŋgama ta tsəved mekeləŋ eye wal wal haladzay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ kətsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hərwi mäge ha məsler ŋgwalak eye tebiye. ⁹ Ka tərumeye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Ndo nakə a vəl həlay lele a ndo i mətawak hay aye na,

ŋgwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vəl hulfe a ndo hay ada maa vəlatay wu mənday hərwi ada tâ nda na, Mbəlom. Ma vəlakumeye hulfe dərma, ma səkahakumeye ha haladzay hərwi ada ndo siye hay ta hutiyə haladzay abəra mə həlay kurom. Wu nakə ka vəlumeye na, Mbəlom ma tələkiye a dəma həlay

† 9:9 Dəmes hay 112.9.

ngay hərwi ada ngwalak i mäsler kurom mâ vël ho-hway haladzay ka tsæved ngay. ¹¹ Ma piye fakuma ngama haladzay hərwi ada kâ vëlum hëlay a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisœ a Mbëlom haladzay hərwi wu nakə ka vëlumeye na, nəmaa zla tay naha aye. ¹² Sərum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gər kurom ma dzəniye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dekdek daw? A'ay! Ma vëlateye gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məgay naha sisœ a Mbëlom haladzay hərwiye. ¹³ Məvəle wu kurom nakə ka vëlumeye kəriye aye ma diye ha ta dedek nəkurom na, ka təmum Labara Ngwalak eye i Kəriste ada ka rəhumay ha gər. Ndo hay ta zambədeye a Mbëlom dərmak hərwi nakə ka vëlumatay wu kurom tə dərev kurom peteh ada ka vëlumatay a ndo siye hay dərmak. ¹⁴ Madzəne kurom nakə ka slərumatay naha aye na, ma diye ha Mbëlom kə gakum ngwalak ngay haladzay. Ndo hay ta ngatay andza niye na, ta wudiye kurom haladzay, ta duwulay me a Mbëlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambədakway a Mbëlom hərwi wu nakə a vëlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ngəlaway bəzay a mäsler ngay aye

¹ Neŋ Pol, a seŋ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaŋ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neŋgeye mandza eye mə walaŋ kway

aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ŋgərazaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neŋ na, a seŋ na geye ŋgwalak a ndo dūh, na tsikiye me ləfedede andza Kəriste. ² Na gakumeye naha amboh, mbədum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kâ gumeŋ kutoŋ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mədatay ha gədaŋ ga. ³ Dedek, nəmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, vərəm nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴ Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vərəm aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Duh maa vəlamay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dəre i Mbəlom neheye tə pawa bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədaŋ eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye tə dzalawa lele bay aye. ⁵ Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəslaway ha gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tã sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambəda ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərev tay aye hərwi ada tã rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dūmamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dedek neŋgeye ndo i Kəriste na, mã sər ha nəmay dərmaŋ nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədaŋ nakə Bəy Maduweŋ a vəleŋ aye, kwa

faya na ŋgalakiye ha ka zal na, horoy ma geñeye bay, hərwi Bəy Maduweñ a vələñ hərwi ada nâ dzəna kurom bəna, nâ nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray mâ dzala na, a señ məpe naha fakuma zluwer tə dərewel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərewel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədan. Ane tuk na, ahəl nakə neñgeye mə walañ kway aye na, neñgeye bəle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tâ sər na, wu nakə nəmaa watsa a dərewel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walañ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwaday a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwede nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərahəñ eye hay. ¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vələmay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vələmay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vələmay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vələmay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədakum ha Labara Ŋwalak eye i Kərište na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may

na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mâ səkah kame kame hərwi ada nəmaâ sla faya masəkah ha məsler may mə walaŋ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara Nğwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dəreŋ eye abəra ka gəma i Korinhte. Nəmay na, a samay mäge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mâ ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†» ¹⁸ Hərwi ndo neheye tə dəslyay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo nğay eye faya ma dəslyatay ha gər aye.

11

Pol ta ndo neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye

¹ Anəke na, zlum nğatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedek zlumen nğatay. ² Neŋ faya na giye sələk hərwi kurom andza nakə Mbəlom a ge sələk hərwi kurom neheye a wuda kurom aye. Nəkurom ka tərūm na, andza dem nakə a seŋ na vəliye na, a ndo nəte aye. Andza məgwede a Yesu Kəriste. A seŋ na, mâ ndza tsədanŋa nakə na vəleye. ³ Neŋ faya na dzədzariye haladzay hərwi agəna ndəray ma vakumeye gər hərwi ada

* **10:15** Zəba ma Roma hay 15.17-21. † **10:17** Zəba ma 1 Korinhte hay 1.31.

kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh sa bay. Hərwi nəkurom ka sərüm dədəe a yaw a səpat na Hawa ta bəbəkək ŋgay. ⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo mæde ha bazlam i Mbəlom tə maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vəlumatəye tsəved tə tətikakum. Bazlam nakə ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abəra ka bəmalə may. Məsəfəre nakə tə tsik faya aye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə ka hutakwa ahəl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ŋgwalak eye nakə nəkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bəbay na, faya ka zluməye ŋgatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye nəteye bagwar i ndo i maslaŋ hay ta dedek. Azlakwa dūh neŋ na ze tay ha. ⁶ Dedek, neŋ na, na sər mətsike me lele nakə ma deyeteye a gər a ndo hay andza nəteye təbey. Ane tuk na, məsəre wu i Mbəlom na, nəmaa dākum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahəl niye na dākum ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom na, na tsətsah fakuma suloy bay. Na həna ha gər ga ka dala na, hərwi kurom hərwi ada nā dzəna kurom ka tsəved i Mbəlom. Duh na ge andza niye na, mənese dāw? ⁸ Ahəl nakə neŋ faya na giye məsler mə gay kurom aye, na təma ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sləreŋew suloy. Na təra tay ha nəteye dūh mətawak eye hay hərwi ada nā dzəna kurom. ⁹ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geŋ bəbay, na tsətsah fakuma wuray bay. Kə ge wu andaya fagaya bay na, ndo məpe mədzal gər neheye ka dala i Masedowan ti yaw tə vələŋ. A həlay nakə hawa i wu a geŋ aye na, na gakum dəretsətseh bay tebiye ada dāda ma seŋeye matsətsehe fakuma wu

bay. ¹⁰ Na giye zlapay hærwi na tæma fakuma abæra suloy dæda bay, ndæray ma sliye faya madæræzlen ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakæ na tsik aye, na tsik na, dedek ta mæzele i Yesu Kæriste nakæ mæ neñ aye. ¹¹ Na ge andza niye na, hærwi nakæ na wuða kurom bay aye dæw? A'ay, Mbælom a sær ha na wuða kurom.

¹² Wu nakæ faya na giye na, na giye andza niye huya hærwi ada ndo i maslan i Mbælom neheye tæ dæwa ha bazlam i Mbælom tæ maraw me aye tâ huta tsæved ka mæge zlapay ta mæsler tay nakæ tæ gwad faya ta giye andza næmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, næteye ndo i maslan hay ta dedek eye bay. Næteye faya ta vateye gær a ndo hay ta mæsler tay niye, ta mbæda ha bo tay andza ndo i maslan i Kæriste. ¹⁴ Wu niye na, mâ gakum wadæn wadæn bay. Kwa Fakalaw bæbay a mbædæwa ha bo andza gawla i Mbælom nakæ a dæv dzaydzay aye. ¹⁵ Tadæ Fakalaw faya ma giye andza niye na, mâ gakum wadæn wadæn bay. Ndo i mæsler ñgay hay ta mbæda ha bo hærwi ada tâ ndzækit bo ta ndo neheye faya ta tætikateye tsæved nakæ dedek eye a ndo hay aye. Pat nakæ mændzibæra ma ndæviye aye na, Mbælom ma pærateye ka wu tay nakæ tæ ge aye.

Pol a zlapa tæ dæretsætseh ñgay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndæray mâ dzala neñ na, gær mavuwe bay. Tadæ ka dzalum mæ gær kurom gær a vuweñ na, tæmum andza niye hærwi ada neñ nâ sla faya mæge zlapay dærmak andza nakæ ka vælawumatay tsæved a gær mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakæ na tsikiye na, na tsikiye

* **11:10** Zæba ma 2 Koriñte hay 1.1.

andza nakə a say a Bəy Maduweŋ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedek na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neŋ dərmaŋ na giye andza nəteye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mədzal gər kurom. ²⁰ Ka vəlumatay tsəved a ndo hay tâ təra kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abəra wu kurom hay ta bəbək, tâ vakum gər, tâ zəba fakuma andza wu kəriye ada tâ fakum. Ka vəlumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Neŋ na, horoy a geŋ haladzay. Neŋ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərmaŋ. ²² Tə gwad nəteye na, Hebrə hay. Neŋ dərmaŋ ndo i Hebrə. Tə gwad nəteye Israyel hay. Neŋ dərmaŋ ndo i Israyel. Nəteye slala i Abraham. Neŋ dərmaŋ slala ŋgay. ²³ Nəteye ndo məge məsler i Yesu Kəriste. Neŋ na ze tay ha. Na tsikiye andza neŋ ndo i matərahəŋ. Na ge məsler tə mawura bo eye a ze i tay. Tə gəsawa ga a daŋgay madzəga haladzay, a ze i tay, ta ndaəba ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər məməte madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta ndaəba ga ta mandalaəba, tə ndaəbawa ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəd ga, sik nəte ta kal ga tə kwar hərwi məkədə gay. Madzəga mahkar kwalalaŋ i yam ka bətuk may ha a huđ i yam. Sik

† 11:24 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

nəte ta həpat kwa ta həvad, na həna mə huf i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dəretsətseh hərwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dəretsətseh hərwi məkal hay ta zleñ zay haladzay, na sa dəretsətseh hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay kwa tə həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pəreñ haladzay. Na sa dəretsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mə kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ta geñ dəretsətseh haladzay. ²⁷ Na ge məsler haladzay ta gədan ada na sa dəretsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka məndzehəre bay, madzəga haladzay na ndzawa ze mənde wu mənday ada ze məse yam, mətasl a gawəñ ada na hutawa peteked məpe ka bo bay. ²⁸ Dəretsətseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekelen eye dekdek. Ma mədzal gər na, na dzalawa ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadə ndoweye kə ge bəle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bəle na, neñ. Tadə ndoweye kə dəd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fəkiye ga ta ako.

³⁰ Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bəle ga. ³¹ Mbəlom Bəba i Bəy Maduwəñ Yesu Kəriste, mazembede nakə ndo hay ta zambadeye, t̂a zambaday. Neñgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə neñ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hərwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi məgəse ga. Gəma niye na, malawara

eye ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu tæ pa ga a kæteh, tæ ɓar faya læber. Tæ zla ga ahaya abæra tæ mavavar. Tæ mbæzla ga ahaya særəhəhə abæra ma wuzlahgəma niye. Na tæmaw abæra mæ həlay i bəy niye.†

12

Pol a sər ha gədanj i Yesu Kəriste

¹ Kutoŋ na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeŋ ha ma mæsine aye. ² Na sər ndoweye andaya madzapa eye tæ Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye mæve kuro gær eye faɗ, Mbəlom a zla na a mbəlom ka tæv ŋgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma mæsine, agəna ki ye tæ slo i bo ŋgay ta dedek, Mbəlom nate ŋweŋ a sər. ³ Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka tæv ŋgay. Agəna mæsine a gay, agəna ki ye ta dedek, maa sər na, Mbəlom. ⁴ Ahəl nakə neŋgeye mæ dəma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezeŋ ma sliye mætsike bay aye. Ta vəl faya tsəved a ndo hay ka mætsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeŋ dære a neŋ aye na, na giye zlapay tæ bəle ga dekdek tsa. ⁶ Tadə a seŋ mæge zlapay na, na tsikiye me andza gær mavuwe bay, wu nakə na tsikiye na, ma təriye dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay hærwi a seŋ bay nakə ndo ta rəheŋeye ha gær hærwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A seŋ t̄a rəheŋ ha gær d̄uh na, hærwi bazlam neheye ŋgwalak eye hay tæ tsəne abæra mæ bazlam ga aye ada tæ ŋgatay a mede ga.

† **11:33** Zəba mæ Məsler hay 9.23-25.

⁷ Håbe na, na giye zlapay hærwi wu nakə Mbəlom a bæzeñ ha aye. Ane tuk na, Mbəlom a vəleñ nakə ma wuriye fagaya mə bo aye hærwi ada nā ge zlapay sa bay. Mbəlom a geñ wu niye na, tə həlay i ndo i maslañ i Fakalaw nakə a sləraw hærwi mändebe ga hærwi ada nā ge zlapay bay. ⁸ Madzəga mahkar na duwulay naha me a Bəy Maduweñ hærwi ada mā zla fagaya abəra dəretsətseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: «ŋgwalak ga na, da kar. Hærwi gədañ ga ma zəbiye na, ahəl nakə nəkar bəle aye.» Kə ge andza niye na, dərev ga mañgwasə eye haladzay. Neñ faya na ŋgalakiye hærwi gədañ i Kəriste mandza eye mə neñ. ¹⁰ Hærwi niye dərev ga mañgwasə eye hærwi nakə neñ bəle eye. Kwa tadə faya ta tsedeñeye, kwa tadə faya ta pəreñeye, kwa tadə dəretsətseh siye hay faya ta ndzeñeye a gər, kwa tadə wu hay ta zeñ gədañ, na sər ha faya na giye dəretsətseh hærwi Kəriste ada dərev ga mañgwasə eye hærwi ahəl nakə neñ bəle eye na, Kəriste ma vəleñeye gədañ ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mape mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Koriñte aye

¹¹ Na tsik me andza gər mavuwe, ane tuk na, maa geñ kutoñ na, nəkurom. Na zambaday a bo ga na, hærwi nəkurom ka zambadum ga ha bay. Håbe mata zembede ga ha na, nəkurom na gwad bədaw? Neñ wuray kəriye, ane tuk na, ndo i maslañ kurom neheye ka gwadum nəteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nəkurom ka sərūm ahəl nakə neñ mə gay kurom aye na, na ge məsler ta məzle ŋgatay mə dəretsətseh ada Mbəlom kə ge masuwayañ wal wal haladzay tə həlay ga.

Masuwayaŋ neheye a dā ha na, neŋ ndo i maslaŋ ŋgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mə gay i ndo məpe mǎdzal gər hay ka Yesu Kərıste siye hay ada na ge mə gay kurom bay na, andaya dāw? Wu andaya nǎte tsa nakə na ge mə gay kurom bay aye. Na tsǎtsah fakuma: «Ndayum ga ha wu mǎnday» bay. Kə ge na gakuŋ lele bay na, pǎsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na tǎmiye ka vǎlumenŋ wu wal bay. Wu nakə a seŋ aye na, dǎrev kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vǎlatay wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vǎlatay wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa tadə na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadə na vǎliye ha mǎsǎfǎre ga peteh hǎrwi madzǎne kurom na, a yeŋ a gər haladzay. Ass! Ka wu dūm ga sa bay na, hǎrwi nakə na wu dā kurom ka zal aye dāw?

¹⁶ Na gwad ka sǎrum ha na tsǎtsah fakuma vǎlumenŋ wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ kurom tǎ gwad: «Pol neŋgeye bǎbǎrek eye, faya ma vakweye gər.» ¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nǎte mə walaŋ i ndo neheye na slǎr tay naha a gay kurom aye tsuku dū, ma kəkay? ¹⁸ Na tsǎtsah ka Titus mǎ ye naha a gay kurom. Na slǎr naha malamar mekelenŋ eye nakə ka sǎrum na aye tǎ ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hǎrwi mǎzle suloy kurom dāw? Titus tǎ neŋ, nǎmay salamay mǎdzal gər may nǎte bǎdāw ada faya nǎmaa zəŋgaliye tsǎved eye nǎte bǎdāw?

* **12:18** Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Koriñte hay 8.22.

19 Wu nakə nəmaa watsa a dərəwel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi məge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wuda kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada kâ gəlum ka tsəved i Mbəlom. 20 Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gər bay. Tadə kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərume ye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋgənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. 21 Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərev ga ma ŋgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeyeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ɲgəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar tā ge andaya bəna sariya ma ɲgəniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, ɓa na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərma. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsəre ha bədaw? Ka ta sərume ye ha! Nəngəye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaɲ kurom ta gədaɲ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedek nəngəye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsew abəra ma mədahaɲ, nəngəye andaya ta gədaɲ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə nəngəye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ɲgay, nəmaa giye məsler ta gədaɲ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ɲgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərume ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dədumeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na,

* **13:1** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrəe 10.28.

ka sərume ye ha ta dedek nəmay na, nəmaa dəd abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslañ i Yesu hay ta dedek. ⁷ A samay ndo hay tâ gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada kâ gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay tə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kâ gum ŋwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedek eye bay. Nəmaa sliye faya mäge na, wu nakə dedek eye dekdək. ⁹ Tadə nəkurom gədañ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye hay na, dərev may faya ma ŋwasiye huya. Nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada mâ dzəna kurom ka mägəle ka tsəved ŋgay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha dərəwel nakay ka bo abəra anəke na, hərwi ada nâ ye naha ba ka tsətsahum məpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedek Mbəlom kə vələñ tsəved ka matərakum hərwi ada nâ nas kurom ha düh bay, ane tuk na, hərwi ada nâ dzəna kurom ka mägəle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kanañ! Pəlum mägəle ka tsəved i Mbəlom, vəlum gədañ a bo mə walañ kurom nəte nəte, ndzum ayaw ayaw mə walañ kurom, ndzum ka təv manəte eye tə zay. Ada Mbəlom, neñgeye nakə a wudə ndo hay aye ada faya ma vələteye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə walañ kurom nəte nəte andza malamar hay. Ndo məpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kanañ ta tsikakum naha me.

13 Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama. Mbəlom mâ rahakum ha dərev kurom tə mawude bo ŋgay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mâ dzapakum ha dərev kurom hay nəte nəte.

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec